Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

28 676 NAVO

Nr. 223 VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 18 mei 2015

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de brief van 30 april 2015 over de geannoteerde agenda van de NAVO-ministeriële bijeenkomst op 13 en 14 mei 2015 (Kamerstuk 28 676, nr. 222) en over de brief van 17 december 2014 over het verslag van de NAVO-Raad Ministers van Buitenlandse Zaken op 2 december 2014 (Kamerstuk 28 676, nr. 218).

De vragen en opmerkingen zijn op 1 mei 2015 aan de Minister van Buitenlandse Zaken voorgelegd. Bij brief van 12 mei 2015 zijn de vragen beantwoord.

De voorzitter van de commissie,
Eijsink

De griffier van de commissie,
Van Toor

kst-28676-223
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

Inbreng VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de agenda van de bijeenkomst van Ministers van Buitenlandse Zaken van de NAVO en het verslag van de NAVO-Raad Ministers van Buitenlandse Zaken op 2 december 2014. De VVD-fractie heeft hierbij nog enkele vragen en opmerkingen.

Oostflank

De Minister schrijft dat in de werksessie van de Noord-Atlantische Raad (NAR) de relatie van de NAVO met Rusland aan bod zal komen. Hij constateert dat Rusland zich in toenemende mate assertief opstelt in militair opzicht. Ook in het publieke domein verschijnen steeds vaker berichten over Russische provocaties aan de grenzen van het NAVO-gebied. Kan de Minister aangeven in welke mate het aantal militaire provocaties door Rusland is toegenomen? Beschikt hij over (algemene) cijfers, bijvoorbeeld over het schenden van door NAVO-landen gecontroleerde luchtruimen? En kan hij deze met de Kamer delen?

Antwoord:
Begin jaren '90 werden de gedurende de Koude Oorlog gebruikelijke patrouillevluchten van Russische strategische bommenwerpers beëindigd. Vanaf 2007 zijn deze hervat. De frequentie van de patrouillevluchten van Russische strategische bommenwerpers is de laatste jaren toegenomen. Daarnaast zijn de patrouillegebieden de afgelopen jaren uitgebreid. De lange afstandsvluchten met de Russische bommenwerpers worden uitgevoerd boven internationale wateren in vrij toegankelijk internationaal luchtruim. Deze vliegtuigen doorkruisen het Nederlandse verantwoordelijkheidsgebied meerdere keren per jaar, maar schenden niet het Nederlandse luchtruim. Er is geen verplichting om dergelijke vluchten vooraf aan te kondigen. Met het uitvoeren ervan overtreedt Rusland geen internationale regels. De vluchten worden dan ook niet beschouwd als schending, provocatie of internationaal incident. Wel is Nederland van mening dat de Russische bommenwerpers zich vanwege vliegveiligheidsredenen zouden moeten melden bij het binnenvliegen van die delen van het internationale luchtruim waarbinnen luchtverkeersleiding wordt verzorgd. De vluchten worden uit veiligheidsoverwegingen door vliegtuigen van NAVO-bondgenoten begeleid en in de gaten gehouden, zoals dat ook gebruikelijk is met vliegtuigen van andere niet-NAVO-landen.
In 2014 zijn NAVO-vliegtuigen ongeveer 400 keer opgestegen omdat Russische militaire vliegtuigen onaangekondigd richting of door het verantwoordelijkheidsgebied van NAVO-bondgenoten vlogen. Ongeveer 150 van deze vluchten hadden plaats in of nabij het verantwoordelijkheidsgebied van de Baltische staten. Tot nu toe zijn er in 2015 meer dan 100 vluchten uitgevoerd. Het schenden van het luchtruim van individuele NAVO-bondgenoten door Russische militaire vliegtuigen komt evenwel slechts sporadisch voor.
Meer in het algemeen is het kabinet bezorgd over de toenemende assertiviteit van het Russische optreden, in het bijzonder de Russische provocaties gericht tegen NAVO-bondgenoten. Hiermee wordt onder andere gedoeld op het feit dat Rusland de afgelopen 12–24 maanden vaker «snap exercises» heeft gehouden vlakbij het NAVO-verdragsgebied, waarbij in sommige gevallen tienduizenden Russische soldaten betrokken waren.

Verder schrijft de Minister dat de NAR recent consensus heeft bereikt over het gebruik van contacten op militair niveau met Rusland, teneinde (eventuele) incidenten op te helderen. Hebben dergelijke contacten met

Rusland reeds plaatsgevonden of betreft het een voornemen om deze contacten in de toekomst anders vorm te geven? En kan de Minister iets zeggen over de ervaring van NAVO-lidstaten tot nu toe op het vlak van overleg met Rusland omtrent dergelijke incidenten? In hoeverre ziet de Minister parallellen tussen dergelijke incidenten tijdens de Koude Oorlog en nu? En kan de Minister de risico's en gevaren van een toename in het aantal incidenten rond de grenzen van het NAVO-grondgebied taxeren?

Antwoord:
Een onderdeel van de interne afspraken die hierover binnen de NAVO zijn gemaakt, is dat de militaire kanalen zullen waar nodig zullen worden gebruikt, maar dat over dergelijke contacten in principe geen mededelingen worden gedaan, tenzij de NAVO-Raad anders besluit. Nederland heeft eigen zorgen over onaangekondigde vliegbewegingen met de Russische autoriteiten gedeeld, maar dit heeft nog niet geleid tot een afname van dergelijke situaties. Nederland kan niet spreken voor andere bondgenoten, maar de interne afspraken over het gebruik van militaire contacten geven aan dat de zorgen hierover unaniem worden gedeeld. Wat betreft een vergelijking met het verleden zij verwezen naar het antwoord op vraag 1 over de toename van het aantal onaangekondigde Russische vliegbewegingen. Deze toename, in combinatie met het feit dat het luchtruim boven en in de nabijheid van het Europese deel van het NAVO-grondgebied steeds intensiever wordt gebruikt, leidt ertoe dat de kans op incidenten is toegenomen.

Deze week verscheen in de Volkskrant een interview met vicevoorzitter van de Adviesraad Internationale Vraagstukken, Alfred van Staden. Van Staden stelt dat de kloof met Rusland moeilijk te overbruggen is en het land van «strategische partner» is verworden tot een «strategisch probleem» en zelfs een «tegenstander». Hoe beoordeelt de Minister deze uitspraken? In hoeverre deelt hij de analyse van de vicevoorzitter van de AIV?

Antwoord:
Het kabinet acht het niet eenvoudig om de relatie tussen Nederland en Rusland terug te brengen naar de situatie van voor het uitbreken van de Oekraïne-crisis. In de kwart eeuw na het einde van de Koude Oorlog heeft het Westen een inspanning geleverd om Rusland te benaderen als een potentiële partner, en ingezet op steeds nauwere samenwerking op een veelheid van terreinen en uiteindelijke convergentie van belangen en ideeën. De Oekraïne-crisis heeft op zich die doelstelling niet veranderd maar deze wel in een fundamenteel ander perspectief geplaatst. Het kabinet vindt het daarom realistisch de koers bij te stellen. De veiligheidsdimensie heeft in de relatie een veel groter belang gekregen, maar het behoeft ook geen betoog dat moet worden voorkomen dat de relatie afglijdt naar een nieuwe vorm van Koude Oorlog met Rusland.
In de visie van het kabinet moet Nederland daarom, samen met onze partners en bondgenoten, ernaar streven om op termijn een nieuw evenwicht in de betrekkingen met Rusland te bereiken. De ambitie van partnerschap en convergentie tussen Rusland en het Westen zal de komende tijd bijgesteld moeten worden naar een meer realistische inzet gericht op de-escalatie van het Russische beleid t.a.v. Oekraïne, en waar mogelijk en noodzakelijk op dialoog en functionele samenwerking.

Zuidflank

Uit de geannoteerde agenda valt op te maken dat de NAVO-Ministers samen met de Ministers van Buitenlandse Zaken van de zogenoemde Enhanced Opportunities Partners en vertegenwoordigers van de Afrikaanse Unie, de Liga van Arabische Staten en de Gulf Cooperation

Council zullen verkennen op welke terreinen de samenwerking kan worden bevorderd. Wat is hieromtrent de Nederlandse inzet? En welke voorstellen verwacht de Minister van zijn ambtgenoten? Op welke vlakken kan, bijvoorbeeld als het de strijd tegen ISIS betreft, beter worden samengewerkt (in NAVO-verband)?

Antwoord:
De bijeenkomst met de Enhanced Opportunities Partners en vertegenwoordigers van de Afrikaanse Unie, de Liga van Arabische Staten en de Gulf Cooperation Council zal vooral gelegenheid bieden voor een brede gedachtewisseling over de situatie aan de NAVO zuidflank die voor zowel de bondgenoten als de betrokken organisaties een bedreiging kan vormen. Wat betreft samenwerking in bijvoorbeeld Irak is het voor Nederland van belang dat goed wordt gekeken naar die thema's waar de NAVO van toegevoegde waarde kan zijn, en dat overlap met andere organisaties wordt voorkomen. Daarnaast is het essentieel dat Defence Capacity Building ingebed wordt in een bredere context en langere termijn perspectief. Dit betekent dat het niet alleen gaat om het vergroten van de effectiviteit, maar dat er ook aandacht gegeven wordt aan thema's zoals goed bestuur, integriteit en accountabiliteit. Op dit moment beziet Nederland ook de mogelijkheden om UNDP te ondersteunen op het gebied van Security Sector Reform (SSR). UNDP (i.s.m. het Verenigd Koninkrijk) heeft samen met de Iraakse overheid een National Security Strategy (NSS) ontwikkeld. Momenteel wordt gekeken naar een vervolg hierop, wat o.a. ziet op implementatie van het NSS en het ontwikkelen van een SSR plan. Voor de NAVO zijn er wellicht mogelijkheden om dit proces te ondersteunen, zonder dat er overlap plaatsvindt.

Warschau-Top

De Minister schrijft dat hybride oorlogsvoering een belangrijk onderwerp is, waarover in de aanloop naar de Warschau-top uitgebreid zal worden besproken. Hij vermeldt ook het belang van geode samenwerking tussen de EU en de NAVO. Kan de Minister aangeven op welke wijze de EU en de NAVO (meer) kunnen samenwerken om hybride oorlogsvoering te lijf te gaan? En deelt de Minister de overtuiging van de leden van de VVD-fractie dat hybride oorlogvoering één van de grootste uitdagingen van het NAVO-bondgenootschap is, die niet alleen met een militaire spierbal, maar ook met een economische vuist en waar mogelijk een uitgestoken hand moet worden beantwoord?

Antwoord:
Hybride oorlogsvoering is niet op te hangen aan een enkele organisatie, gezien de vele facetten ervan. Samenwerking tussen organisaties zoals de EU, de NAVO, maar ook de VN, de OVSE en de Raad van Europa, is essentieel. Door gezamenlijk op te treden kunnen naast militaire middelen ook politieke en economische instrumenten worden gebruikt om de gezamenlijke belangen te behartigen en te verdedigen. Het kopiëren van de Russische benadering (of delen daarvan) moet daarbij worden vermeden. Het uitgangspunt voor de EU en de NAVO zal de eigen narrative, eenheid, geloofwaardigheid en stabiliteit moeten zijn. De huidige politieke problemen met Rusland laten inderdaad onverlet dat we met Moskou zoveel mogelijk in dialoog moeten blijven. De huidige opstelling van Rusland maakt dit echter zeer gecompliceerd.
Momenteel wordt bekeken op welke manier de betrokken staven binnen de EU en de NAVO nog nauwer kunnen samenwerken, bijvoorbeeld door gezamenlijk overleg. Gedacht kan worden aan samenwerking waar het gaat om het opstellen van een gezamenlijk dreigingsbeeld, mechanismen voor vroegtijdige waarschuwing, en het formuleren van een gemeenschappelijk antwoord op Russische desinformatie.

Very High Readiness Joint Task Force (VJTF)

De VJTF is in het leven geroepen om binnen 48 uur ingezet te kunnen worden. Begin april heeft Nederland – dat momenteel een bijdrage levert aan de VJTF – een oefening uitgevoerd in Eindhoven om de reactietijd van de Nederlandse bijdrage te testen. Kan de Minister de Kamer informeren over hoe succesvol deze oefening is verlopen? Kan de Minister ook uitweiden over hoe bereidwillig en gereed andere NAVO-lidstaten zijn om troepen te leveren aan de VJTF? En hoe verhoudt dit zich tot andere grote NAVO-operaties? Met andere woorden: hoe schat de Minister de kans in dat NAVO-lidstaten in de toekomst nog steeds voldoende troepen willen leveren voor de VJTF als die landen ook actief zijn in andere grote NAVO-operaties? En is Nederland in staat om voor beide tegelijk te leveren?
Verder is de VJTF primair opgericht om ingezet te worden aan de Oostelijke grenzen van Europa, als antwoord op de Russische dreiging. Hoe kijken NAVO-lidstaten die Rusland niet als de belangrijkste dreiging zien hier tegenaan? Is de focus op Oost-Europa blijvend, of dient de VJTF in de toekomst ook te kunnen worden ingezet tegen andere dreigingen in andere gebieden, zoals het Midden-Oosten en Noord-Afrika? Graag een reactie van de Minister.

Antwoord:
In april hebben Duitsland, Nederland en Noorwegen een zogenoemde alarmeringsoefening gehouden in het kader van de interim-VJTF. De resultaten en ervaringen van dit eerste deel van de «test-bed» activiteiten worden op dit moment geanalyseerd en zullen in de tweede helft van 2015 in samenhang met de lessen van de nog uit te voeren ontplooiings-oefening worden verwerkt binnen het NAVO-hoofdkwartier.
Inmiddels hebben zich zes landen gemeld om als framework nation te fungeren voor de VJTF. Dat betekent dat ook voor de komende vijf jaar er een land is waar omheen zich de stand-by capaciteit van de VJTF zal kunnen formeren. Net als Duitsland, Nederland en Noorwegen hun huidige bijdrage aan de (interim-)VJTF combineren met de deelneming aan lopende NAVO-operaties, zal dat naar verwachting ook gelden voor de andere landen die zich hiervoor hebben aangemeld.
Als zeer snel inzetbaar onderdeel van de NATO Response Force (NRF), kan de VJTF in uiteenlopende situaties worden ingezet. De VJTF is in beginsel opgericht voor de collectieve verdedigingstaak van de NAVO, maar inzet voor crisisbeheersing is ook mogelijk.

Artikel 5

Tot slot willen de leden van de VVD-fractie van de gelegenheid gebruik maken om in te gaan op Artikel 5 van het NAVO-Handvest in relatie tot cyberaanvallen. De vorige Secretaris-Generaal van de NAVO, Anders Fogh Rasmussen, riep eerder op tot een nieuwe definitie van een «militaire aanval», om deze ook betrekking te laten hebben op cyberaanvallen. Hij stelde dat in het cyberdomein nog teveel onduidelijkheid bestond over de mogelijkheden en verplichtingen bij een (grootschalige) cyberaanval tegen één van de NAVO-lidstaten. Kan de Minister de Kamer informeren over de stand van zaken rondom deze discussie? Wat zijn de laatste ontwikkelingen op dit vlak? En deelt hij de urgentie van de leden van de VVD-fractie om hier meer helderheid over te scheppen?

Antwoord:
Het kabinet heeft diverse malen onderschreven dat Artikel 5 en het principe van collectieve verdediging van toepassing kan zijn bij een cyberaanval, bijvoorbeeld in de kabinetsreactie op het gezamenlijke advies van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV) en de

Commissie van Advies inzake Volkenrechtelijke Vraagstukken (CAVV) over digitale oorlogvoering van 6 april 2012 (Kamerstuk 33 000 X, nr. 79). Het vaststellen van een Artikel 5 situatie is te allen tijde voorbehouden aan de Noord Atlantische Raad, het hoogste orgaan van het bondgenootschap. Een dergelijke beslissing zal ook in geval van een cyberaanval via de bestaande procedures worden genomen. Dit is altijd onderwerp van politieke besluitvorming en wordt van geval tot geval beoordeeld. Hierover heeft de NAVO zich expliciet uitgesproken in het communiqué naar aanleiding van de NAVO-top in Wales in september 2014. De NAVO bevestigt daarin dat cyberverdediging onderdeel is van de collectieve verdediging en dat de besluitvorming over het inroepen van Artikel 5 door de Noord Atlantische Raad van geval tot geval zal plaatsvinden. Recentelijk heeft ook secretaris-generaal Stoltenberg dit nogmaals publiekelijk bevestigd.
Het NAVO communiqué bevestigt daarnaast dat het internationaal recht van toepassing is in cyberspace. De toepassing van Artikel 5 van het Noord Atlantisch Verdrag als een reactie op een «gewapende aanval» kan hiervan niet los gezien worden. Het verhelderen van de toepassing van het internationaal recht in cyberspace en in het bijzonder van het VN Handvest is een prioriteit binnen het Nederlandse beleid ten aanzien van internationale veiligheid in het cyberdomein en is onder andere uitvoerig aan bod gekomen tijdens de Global Conference on Cyberspace 2015 en de Chair's Statement over de conferentie.

Inbreng PvdA-fractie

De leden van de PvdA-fractie danken de Minister voor de geannoteerde agenda. Zij hebben enkele vragen en opmerkingen.

Rusland & Oekraïne

De leden van de PvdA-fractie steunen de voorgenomen steunbetuiging van de bondgenoten aan de soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne binnen zijn internationaal erkende grenzen. Zij vinden het belangrijk dat de NAVO-bondgenoten eensgezind benadrukken dat de Russische illegale annexatie van de Krim niet erkend zal worden. Zij vragen de regering ook in breder kader in te gaan op de eensgezindheid binnen de NAVO ten aanzien van Rusland en welke risico's de regering mogelijk ziet die de eensgezindheid zouden kunnen ondermijnen in de toekomst.

Antwoord:
Binnen een Bondgenootschap met 28 leden zijn er onvermijdelijk discussies over de vraag hoe om te gaan met de relatie met Rusland en met de situatie in Oekraïne. Niettemin hebben we tot nu toe steeds overeenstemming kunnen bereiken over de te volgen lijn en die consensus is er nog altijd, onder meer ten aanzien van de illegale annexatie van de Krim die door NAVO en EU partners ondubbelzinnig wordt afgewezen. Nederland zal zich er ook voor blijven inzetten een gezamenlijk NAVO standpunt richting Rusland te blijven uitdragen.

De leden van de PvdA-fractie vragen de Minister tevens nader in te gaan op de NAVO-ondersteuning van Oekraïne, met name wat betreft de vorderingen van de vijf Trust Funds. Zij vragen ook welke rol Nederland heeft kunnen spelen binnen het Trust Fund dat zich richt op logistiek en standaardisering, waar Nederland co-leading nation is, met welke uitdagingen Nederland zich geconfronteerd ziet in dit kader, en welke positieve bijdrage dit Trust Fund heeft geleverd tot op heden. Ook achten de leden van de PvdA-fractie het zinvol dat Nederland het belang zal

beklemtonen van de onverkorte doorvoering van de ambitieuze Oekraïense hervormingsagenda.

Antwoord:
De vijf Trust Funds zijn inmiddels operationeel. In het kader van het Trust Fund voor logistiek en standaardisering is sinds november 2014 een strategisch adviseur geplaatst in Kiev. Zijn eerste taak is het uitvoeren van een analyse over de noden op logistiek vlak die de Oekraïense krijgsmacht heeft en op welke punten NAVO een relevante bijdrage kan leveren, complementair aan bilaterale programma's en inspanningen. Daarnaast zal er op korte termijn een aanbestedingsprocedure worden opgestart voor een softwarepakket, waarmee Oekraïne zijn codificatie-procedures kan harmoniseren met NAVO-standaarden. Nadat Oekraïne en de desbetreffende uitvoerende organisatie van de NAVO de overeenkomsten betreffende juridische waarborgen bekrachtigen zullen verdere projecten van start kunnen gaan. Als co-lead nation vervult Nederland, samen met Polen en Tsjechië, een toezichthoudende rol op de werkzaamheden van het Trust Fund, heeft het een stem bij de besluitvorming welke project-voorstellen gefinancierd zullen worden en tracht het andere landen te overtuigen bij te dragen aan het Trust Fund. Door een bescheiden bijdrage te leveren aan de professionalisering van de logistieke organisatie binnen de Oekraïense krijsmacht zal ook worden bijgedragen aan het tegengaan van corruptie en verspilling van schaarse middelen. Nederland zal tegenover Oekraïne het belang van de hervormingsagenda benadrukken en zal zich ervoor inspannen dat dit punt ook wordt meegenomen in de verklaring van de NAVO-Oekraïne Commissie.

De leden van de PvdA-fractie betreuren het feit dat er geen verbetering is gekomen in de relatie tussen de NAVO en Rusland. Zij zien de NAVO-relatie met Rusland zelfs in toenemende mate onder druk staan. Met name de agressieve toon van Rusland alsmede de onaangekondigde grootschalige oefeningen aan de grenzen van het bondgenootschap, de onaangekondigde vliegbewegingen in het door NAVO-landen gecontroleerde internationale luchtruim, en overig assertief gedrag op land, zee en in de lucht baart hen zorgen en wijzen zij met klem af. De leden van de PvdA-fractie delen in deze context de opvatting van het kabinet dat het openhouden van politieke en militaire communicatiekanalen van belang is om ongewenste escalatie te voorkomen en incidenten te vermijden. Ze vragen de Minister hier nader op in te gaan, toe te lichten welke dreiging hij hier vanuit ziet gaan, en welke mogelijkheden het NAVO-bondgenootschap heeft om deze agressieve opstelling, met alle risico's voor escalatie en de burgerluchtvaart van dien, tegen te gaan.

Antwoord:
De onaangekondigde militaire vliegbewegingen door Rusland in het door NAVO-landen gecontroleerde internationale luchtruim vormen een probleem voor de veiligheid in het luchtruim. Het is om die reden positief dat de Noord-Atlantische Raad (NAR) onlangs consensus bereikte over het optimale gebruik van contacten op militair niveau met Rusland, teneinde eventuele incidenten op te helderen en misinterpretatie waar mogelijk te voorkomen. Er is in dit stadium, gezien de opstelling van Rusland, echter geen aanleiding de militaire samenwerking in bredere zin te hervatten. Bondgenoten hebben zowel bilateraal als via de NAVO herhaaldelijk, tevergeefs, aandacht gevraagd bij de Russische autoriteiten voor de problematiek van onaangekondigde vliegbewegingen en daarbij aangegeven dat de luchtverkeersveiligheid in gevaar is.

Zuidflank

De leden van de PvdA-fractie constateren dat er zal worden gesproken over defensiecapaciteitsopbouw door de NAVO en in het bijzonder de stand van zaken met betrekking tot de uitwerking van capaciteitsopbouw-programma's voor Irak en Moldavië. Zij vragen op welke wijze het verzoek van Irak voor ondersteuning van de NAVO op dit vlak raakt aan en aanvullend kan zijn op de Nederlandse bijdrage aan de trainingsmissie in Bagdad en Erbil.

Antwoord:
Zie het antwoord op de soortgelijke vraag van de VVD-fractie.

Resolute Support / Afghanistan

De leden van de PvdA-fractie vragen welke uitdagingen de regering ziet om een goede overgang van de Resolute Support-missie (RSM) naar «Enduring Partnership» te realiseren. Ook vragen zij nader in te gaan op welke punten meer duidelijkheid ten aanzien van de planning van de VS en de framework nations (voor Nederland in het bijzonder de Duitse planning) nog van belang is en waar mogelijk knelpunten kunnen ontstaan. Tenslotte vragen de leden van de PvdA-fractie de Minister een inschatting te geven van het recente offensief van de Taliban in Kunduz en nabij Kunduz-stad. Zij vragen of de Taliban weer is teruggedrongen, of er voor zo ver bekend door Nederland getrainde veiligheidstroepen betrokken waren bij deze gevechten, en om in te gaan op mogelijke banden en samenwerking tussen de Taliban en ISIS.

Antwoord:
Het kabinet ziet het belang van een zorgvuldige overgang van RSM naar Enhanched Enduring Partnership (EEP), zodat de Afghan National Security Forces (ANSF) de veiligheid in Afghanistan kunnen blijven bewaken. EEP wordt een civiel geleid en kleinschalig NAVO-programma dat zich zal richten op ontwikkeling en advisering van het hogere management in de Afghaanse veiligheidssector. De precieze invulling van deze NAVO activiteiten is onder andere afhankelijk van de mate waarin RSM succesvol is. Over de afstemming van bilaterale en NAVO-inspanningen vindt tussen de betrokken internationale partners overleg plaats.
Zoals bekend was de verwachting dat de missie Resolute Support in oktober 2015 zou overgaan naar de tweede fase waarin alleen nog in Kaboel op centraal institutioneel niveau zal worden geadviseerd. Inmiddels hebben de Verenigde Staten, mede op verzoek van de Afghaanse regering en de stand van zaken in de voortgang van de missie, besloten dat alle Amerikaanse militairen die in Afghanistan zijn daar tot minimaal eind 2015 blijven en dat in de tweede helft van 2015 het plan voor troepen afbouw in 2016 bekend zal worden gemaakt. Aan het voornemen tot terugtrekking per einde 2016 wordt door de VS regering niet getornd. Het moment van de precieze overgang naar fase 2 van Resolute Support is nog niet bekend. Duitsland en Italië hebben inmiddels aangegeven bereid te zijn bij te dragen aan een eventueel verlengde fase 1 van de missie Resolutie Support. Wanneer de gevolgen van de aanpassing in de fasering van Resolute Support voor de Nederlandse bijdrage bekend zijn, zal uw Kamer daarover worden geïnformeerd.
Het kabinet is bezorgd over de hevige gevechten die sinds medio april plaatsvinden in de provincie Kunduz. De Taliban hebben het offensief aangekondigd, maar er wordt in de provincie ook door verschillende andere gewapende groeperingen gevochten. De Afghaanse autoriteiten hebben het offensief tot een halt gebracht en bereiden zich momenteel voor op het tegenoffensief. De ANSF zijn als gevolg van de intensivering van de strijd in Noord-Afghanistan echter overstretched, waardoor ze het

offensief van de opstandelingen niet tegelijkertijd overal het hoofd kunnen bieden. Het wordt desalniettemin onwaarschijnlijk geacht dat Kunduz-Stad op korte termijn zal vallen. Het is niet bekend of door Nederland getrainde individuen betrokken waren bij de counteroperatie van ANSF. Aangezien Nederland veiligheidstroepen heeft getraind in Kunduz is het niet onwaarschijnlijk.
Hoewel er berichten zijn dat enkele strijders zich loyaal hebben verklaard aan ISIS of zich uitgeven voor ISIS-strijders en bijvoorbeeld uiterlijke kenmerken van ISIS tonen, is hun daadwerkelijke relatie tot de organisatie momenteel onbekend. De belangen, politieke agenda's, werkwijzen en ideologieën van de Afghaanse Taliban en ISIS staan op gespannen voet met elkaar waardoor samenwerking niet aannemelijk is. Groeiende ISIS-presentie is echter vooralsnog niet uit te sluiten.

Inbreng SP-fractie

Oostflank

De leden van de SP-fractie maken zich zorgen over de berichten dat het eerder dit jaar in Minsk overeengekomen akkoord tussen de strijdende partijen in Oekraïne niet geheel wordt nageleefd. Wat is het beeld van de Minister in welke mate het akkoord door de verschillende partijen in Oekraïne wordt nageleefd? Is duidelijk welke partij verantwoordelijk is voor de schendingen van het staakt-het-vuren? Wat stelt de OVSE hierover?

Antwoord:
Het akkoord dat half februari in Minsk is gesloten heeft zijn uitwerking zeker niet gemist. Er is een duidelijke de-escalatie van het geweld waarneembaar sinds de val van Debaltschevo en er is een begin gemaakt met het terugtrekken van zware wapens door zowel Oekraïne als de separatisten. Het is echter zorgelijk dat op enkele plaatsen (nabij Sjirokine, rond Donetsk-vliegveld, in Stanytsia-Loegansk en Sjastja) de beschietingen blijven aanhouden, waarbij de separatisten volgens OVSE-rapporten een grotere blaam treft dan het Oekraïense leger. De meest recente OVSE-berichten melden dat zowel de separatisten als Oekraïne zware wapens, die waren teruggetrokken, weer hebben verplaatst naar onbekend gebied. De OVSE heeft de partijen hier op aangesproken.
De Minsk-akkoorden bevatten naast een staakt-het-vuren en de terugtrekking van zware wapens een aantal concrete afspraken dat moet worden geïmplementeerd. Zo is afgesproken, teneinde het conflict duurzaam op te lossen, dat spoedig een dialoog wordt opgezet over onderwerpen als decentralisatie en een speciale status voor de «DPR»/«LPR»-gebieden m.b.t. zelfbestuur. Ook is afgesproken dat Oekraïne weer de controle krijgt over de eigen grens nadat deze afspraken zijn geïmplementeerd en er lokale verkiezingen naar Oekraïens recht en gemonitord door de OVSE hebben plaatsgevonden. Belangrijk dat hierover o.l.v. OVSE voortgang wordt gemaakt, via de recent opgerichte werkgroepen waarin ook Frankrijk en Duitsland vertegenwoordigd zijn.

Wat de spanningen in en om Oekraïne betreft vinden de leden van de SP-fractie dat ingezet moet blijven worden op de-escalatie. Daarom zijn zij geen voorstander van militaire ondersteuning aan Oekraïne. Kan de Minister een overzicht geven van de verschillende vormen van ondersteuning aan de regering in Kiev door de NAVO en door afzonderlijke NAVO-landen? Worden er door NAVO-landen wapens geleverd aan Oekraïne? Zo nee, worden wapenleveranties door NAVO-landen overwogen?

Antwoord:
Er is geen sprake van directe militaire steun van de NAVO aan Oekraïne. De NAVO ondersteunt Oekraïne op dit ogenblik met vijf trust funds, waarbij Nederland het voortouw neemt bij het trustfund voor logistiek en standaardisering. Het gaat daarbij onder meer over het bestrijden van corruptie binnen de Oekraïense strijdkrachten.
Bondgenoten beslissen zelf hoe ze Oekraïne ondersteunen. De VS geeft – naast levering van niet-dodelijk militair materieel zoals nachtkijkers en pantservoertuigen – beperkte infanterietraining. Dit betreft training van de Oekraïense Nationale Garde op het gebied van interne veiligheid en territoriale verdediging door circa driehonderd Amerikaanse troepen.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister verder te reageren op de in Oekraïne aangenomen wet die onder meer Sovjetpropaganda in Oekraïne verbiedt. Hoe is hier vanuit de NAVO op gereageerd?

Antwoord:
De NAVO heeft zich niet uitgesproken over de «Wet inzake de veroordeling van communistische en nationaalsocialistische totalitaire regimes in Oekraïne en het verbod op de verspreiding van hun symbolen». De wet verbiedt de productie, verspreiding en het gebruik van communistische en nazi-symbolen, is bij meerderheid aangenomen door het parlement op 9 april en getekend door de parlementsvoorzitter op 30 april. De wet ligt nu ter ondertekening voor aan de president. Voor Nederland geldt dat Oekraïne niet tornt aan het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens en dat Oekraïne de vrijheid van meningsuiting beschermt.
Overigens baart de wijze waarop Russische staatsmedia routinematig desinformatie verspreiden ook Nederland en onze partners zorgen. De Europese Raad van 19–20 maart jl. heeft daarom de Hoge Vertegenwoordiger gevraagd om, samen met de Lidstaten en de Europese instellingen, uiterlijk juni 2015 een actieplan m.b.t. strategische communicatie op te stellen.

Wat de onaangekondigde vliegbewegingen in het door NAVO-landen gecontroleerde internationale luchtruim betreft, delen de leden van de SP-fractie de zorgen van de Minister. Kan worden toegelicht hoe dit soort vliegbewegingen zich verhouden tot internationale verdragen die op dit terrein gelden? Zijn dit soort vliegbewegingen in strijd met het internationaal recht?

Antwoord:
Zie het antwoord op de soortgelijke vraag van de VVD-fractie.

De leden van de SP-fractie vragen de Minister ook in te gaan op de vraag welke invloed de sancties tegen Rusland hebben gehad op de Russische militaire inmenging in het oosten van Oekraïne.

Antwoord:
De door de EU, VS en andere landen ingestelde sancties zijn het belangrijkste drukmiddel om het Russische optreden in Oekraïne te beïnvloeden. Deze sancties zijn specifiek gericht op Russische beleidsmakers en direct betrokkenen bij de schendingen van de soevereiniteit en territoriale integriteit van Oekraïne, alsmede op een beperkt aantal sleutelsectoren waar de Russische staat bijzonder belang bij heeft. Het effect van sancties wordt sterker naarmate de tijd vordert. Bij de Europese Raad van 19 en 20 maart jl. herbevestigden de staats- en regeringsleiders van de EU de verantwoordelijkheid van Rusland voor het conflict in Oekraïne, en stelden ze gezamenlijk vast dat EU-sancties gehandhaafd moeten blijven totdat de Minsk-overeenkomst volledig geïmplementeerd is. Het effect van sancties op Russische beleidsacties is niet direct meetbaar. Niettemin verminderen

sancties de keuzevrijheid voor de Russische beleidsmakers en blijven daarom essentieel.

Zuidflank

De leden van de SP-fractie vragen de Minister in te gaan op de uitwerking van het capaciteitsopbouw-programma voor Irak. Welke rol zal de NAVO hier op zich nemen? Welk standpunt neemt de Minister in de discussie binnen de NAVO hierover in?

Antwoord:
Zie het antwoord op de soortgelijke vraag van de VVD-fractie.

Resolute Support

De NAVO beraadt zich op de militaire steun die aan Afghanistan gegeven zal worden als de huidige missie – Resolute Support – is afgelopen. Wanneer verwacht de Minister dat het Afghaanse leger en de politie zelf in staat zullen zijn om de eigen troepen te trainen en hiervoor geen NAVO-steun meer nodig is? Kan een zelfde inschatting gemaakt worden met betrekking tot de financiering van de Afghaanse veiligheidsdiensten? Wanneer is de verwachting dat Afghanistan zelf de eigen militairen en agenten kan bekostigen? Kan ook ingegaan worden op de bereidheid bij de NAVO-landen om voor het leger en de politie te blijven betalen?

Antwoord:
Gedurende de ISAF missie is veel bereikt ten aanzien van de zelfredzaamheid en de professionaliteit van het Afghaanse veiligheidsapparaat, vooral in het lager kader van het leger en de politie. Met de start van de Resolute Support Missie wordt alleen nog het regionale en institutionele niveau getraind. Dat neemt niet weg dat de Afghaanse strijdkrachten nog grote uitdagingen kennen t.a.v. planning, logistiek, financieel management en onderhoud. Ook de Afghaanse luchtmacht is verre van compleet. Het oplaaien van het geweld in Afghanistan laat zien dat het Afghaanse leger en de politie danig op de proef worden gesteld. In dit licht is het moeilijk om aan te geven wanneer Afghanistan geheel in staat zal zijn zelf zijn troepen te trainen zonder steun van de internationale gemeenschap.
Tijdens de NAVO-top in Chicago hebben Afghanistan en de internationale gemeenschap, o.a. Nederland, afgesproken betrokken blijven bij de financiering van het Afghaanse veiligheidsapparaat, waarbij Afghanistan geleidelijk aan een groter aandeel in de financiering voor zijn rekening zal nemen. Tot en met 2017 heeft Nederland de jaarlijkse financiële bijdrage van € 5 miljoen aan het Afghan National Army Trust Fund (ANA TF) bevestigd, en de Nederlandse bijdrage van € 15 miljoen per jaar aan het Law and Order Trust Fund (LOTFA) is tot en met 2019 vastgelegd. De politieke toezegging het Afghaanse veiligheidsapparaat te ondersteunen loopt tot 2024 en is tijdens de NAVO-top in Wales bevestigd. Over de precieze financiële invulling van deze toezegging in de periode 2017–2024 is nader overleg tussen Afghanistan en de internationale gemeenschap nodig.
De Wereldbank heeft berekend dat de groei van de Afghaanse economie in 2014 is gedaald tot 2% (tussen 2003–2012 bedroeg de groei gemiddeld 9%). De vooruitzichten voor 2015 zijn niet goed. Deze afvlakking betekent een daling van de inkomsten voor de regering. Daarom blijft financiële steun van de internationale gemeenschap voor de ANSF voorlopig nodig. Wel heeft president Ghani aangekondigd de kosten van het veiligheidsapparaat te willen verminderen, bijvoorbeeld door middel van herziening van het personeelsbestand van de betreffende ministeries, met name het Ministerie van Binnenlandse Zaken.

Turkije

De leden van de SP-fractie vragen de Minister tenslotte te reageren op het voornemen van Turkije om een Chinees luchtafweersysteem aan te schaffen dat niet met systemen van de NAVO wordt geïntegreerd. Wat is hier de stand van zaken? Hoe is hier vanuit de NAVO op gereageerd? Wat zijn de militaire risico's die hiermee samenhangen? Hoe wordt deze focus van Turkije op het oosten beoordeeld? Is het waar dat de keuze voor een luchtafweersysteem van Turkije samenhangt met de omgang van NAVO-landen met de Armeense genocide?

Antwoord:
Ik verwijs graag naar de Kamerbrief van 19 maart jl. (Beantwoording vragen van het lid Knops over aanschaf van Chinese «Patriots» door Turkije). De situatie zoals in deze Kamerbrief beschreven, is ongewijzigd. De onderhandelingen tussen Turkije en mogelijke leveranciers van een lucht- en raketverdedigingssysteem lopen nog. Het is niet bekend wanneer Turkije een besluit over de aanschaf zal nemen.
NAVO-bondgenoten, inclusief Nederland, hebben aan Turkije duidelijk de zorgen overgebracht over de interoperabiliteit van een Chinees lucht- en raketverdedigingssysteem met vergelijkbare systemen die in gebruik zijn bij andere NAVO-landen. De Turkse autoriteiten zijn zich ervan bewust dat de keuze voor een bepaald lucht- en raketverdedigingssysteem gevolgen kan hebben voor de interoperabiliteit.

Inbreng CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van de geannoteerde agenda van de NAVO-ministeriële bijeenkomst op 13 en 14 mei a.s. in Antalya, Turkije.
De bijeenkomst biedt volgens de Minister «een goede gelegenheid om de actuele situatie aan de oost- en zuidflank van het NAVO-verdragsgebied te bespreken.» Wat de leden van de CDA-fractie betreft biedt het tevens een goede gelegenheid om de rol van gastheer Turkije in de regio te bespreken, alsmede de situatie in Turkije zelf.
De rechtsstaat in Turkije verkeert in een crisis. Er is een zeer omstreden veiligheidswet aangenomen die de politie vergaande bevoegdheden geeft om demonstranten aan te pakken. Zo mag de politie met scherp schieten op activisten die met stenen dreigen te gooien. Mensen kunnen tot 48 uur vastgehouden worden zonder aanklacht als zij «de openbare orde bedreigen». Liberale rechters worden onder druk gezet en als ze niet doen wat de regering wil, ontslagen. Recent heeft een openbaar aanklager onder druk van de regering geweigerd een gerechtelijke uitspraak uit te voeren om een journalist vrij te laten. Turkije is inmiddels een «openlucht-gevangenis» voor journalisten. Politiefunctionarissen die optreden tegen terrorisme worden van hun functie ontheven en soms zelf vervolgd wegens spionage.
De leden van de CDA-fractie zijn benieuwd naar het oordeel van het kabinet over deze zeer verontrustende ontwikkelingen. En zij roepen de Minister van Buitenlandse Zaken op invulling te geven aan het pleidooi van de Minister van Defensie (bij haar bezoek aan de Patriot-eenheid vorig jaar) en aantasting van democratie en rechtsstaat in Turkije bespreekbaar te maken binnen de NAVO. De NAVO is niet alleen een militair bondgenootschap, maar ook een waardengemeenschap. De leden van de CDA-fractie vinden het niet uit te leggen dat aan kandidaat-lidstaten eisen wordt gesteld op het gebied van democratie en rechtsstaat, maar dat als een lidstaat deze normen zelf met voeten treedt, dit onbesproken blijft.

Antwoord:
Zoals ook benadrukt in de kabinetsappreciatie van het uitbreidingspakket 2014, is er in Turkije op het terrein van de rechtsstaat en mensenrechten sprake van serieuze tekortkomingen. Het kabinet benadrukte in het bijzonder de zorgen over de vrijheid van meningsuiting. Het is duidelijk dat de huidige situatie in Turkije niet in lijn is met de vereiste Europese normen en maatstaven. Het doorvoeren van verdere ingrijpende hervormingen is dan ook absolute noodzaak. Het kabinet is van mening dat toetredingsonderhandelingen de beste manier vormen om Turkije aan te sporen te hervormen naar Europese maatstaven. Doel van de toetredingsonderhandelingen blijft Turkse toetreding, conform het gestelde in het onderhandelingsraamwerk van oktober 2005. Het gaat hier om een onderhandelingsproces met een open einde. De uitkomst staat niet op voorhand vast. Het standpunt van het kabinet is en blijft, zoals uiteengezet in verschillende Kamerbrieven van opeenvolgende kabinetten, dat wanneer Turkije voldoet aan alle strenge voorwaarden, het land zal kunnen toetreden.

De leden van de CDA-fractie maken zich tevens grote zorgen over de steun van Turkije aan jihadisten in Syrië. Opnieuw zijn er veel verontrustende berichten. Er is sprake van grootschalige, gecoördineerde offensieven van mogelijk wel 10.000 jihadisten, onder leiding van Al Nusra (Al Qaeda Syrië dus). Het regime Assad beschuldigt Turkije van logistieke en militaire steun aan deze offensieven, en zelfs van een «directe aanval» op Syrië: http://www.elsevier.nl/Buitenland/achtergrond/2015/4/Turkije-voert-directe-aanval-uit-op-Syrie-zegt-Damascus-1754120W/. Hoe beoordeelt de Minister dit?
Ziet de Minister ook in dat er nauwelijks tot geen «gematigde rebellen» meer zijn in Syrië? Hoe beoordeelt hij de berichtgeving (http://www.ibtimes.com/turkey-may-have-found-syrian-horse-back-ahrar-al-sham-us-disagrees-1903065) over steun van Turkije aan de islamisten van Ahrar al Sham? Klopt het dat de VS en Turkije botsen over deze steun? Is de Minister bereid de VS hierin te steunen en druk uit te oefenen? Ook oud-EU ambassadeur in Turkije, Pierini, heeft een boekje open gedaan. Hij rept van een beleid van Turkije om de andere kant op te kijken bij de grensovergang van Turkije naar Syrië. Turkije zou onvoldoende meedoen in de anti-ISIS coalitie, en de grens zou nog steeds open staan voor jihadisten van en naar Syrië. Waarom blijft de Minister van Buitenlandse Zaken doorgaan met zijn struisvogelpolitiek en Turkije zelfs prijzen voor zijn actieve rol in de strijd tegen het terrorisme?
Hoe beoordeelt de Minister de berichtgeving (http://foreignpolicy.com/2015/04/28/syrias-revitalized-rebels-make-big-gains-in-assads-heartland/) dat Turkije, Qatar en Saudi-Arabië de handen ineen hebben geslagen en de jihadisten nu gezamenlijk steunen, inclusief dus jihadisten die gelieerd zijn aan Al Qaeda? Is de Minister bereid hierover contact op te nemen met de VS en dit bespreekbaar te maken binnen de NAVO?
In het recente advies rept de AIV (Instabiliteit rond Europa: Confrontatie met een nieuwe werkelijkheid, blz. 13) over steun van Turkije aan de door islamisten gesteunde regering in Libië van de zelf benoemde premier Omar al-Hassi. Hoe beoordeelt de Minister deze steun, in het kader van de proxy-oorlog die daar gaande is? Klopt het dat deze steun, samen met Qatar en Sudan, ook gepaard gaat met wapenleveranties?

Antwoord:
Het kabinet is bekend met de diverse berichtgevingen over mogelijke steun via Turkije aan jihadistische organisaties in Syrië en Irak. Qatar en Turkije verlenen politieke steun aan verschillende facties in Libië. Voor zover bekend verlenen zij geen steun aan ISIS of aan al-Qaeda gelieerde groeperingen. Turkije noch Qatar heeft belang bij het steunen van jihadistische groeperingen. De regering kan niet bevestigen dat er

wapenleveranties plaatsvinden door regionale staten aan interne spelers in Libië. Dit valt echter ook niet uit te sluiten, mede door het gebrek aan toezicht en de zeer poreuze grenzen.
In dit verband dient te worden herhaald dat Turkije belangrijke redenen heeft om terrorisme te bestrijden. Zo is het in het verleden met enige regelmaat het slachtoffer geworden van terroristische aanslagen. Turkije heeft al lange tijd geleden ISIS en Jabhat al Nusra op de nationale terrorismelijst geplaatst. Ook speelt Turkije een actieve rol op het gebied internationale terrorismebestrijding als co-voorzitter van het Global Counter Terrorism Forum (GCTF), een multilateraal forum van 30 landen waarbinnen aanbevelingen worden gedaan om terrorisme te bestrijden. Daarnaast is Turkije samen met Nederland voorzitter van de Foreign Terrorist Fighters werkgroep binnen de anti ISIS coalitie. Uit de eerste bijeenkomst die in dit kader plaatsvond op 7 april jl. te Istanbul bleek wederom dat het tegengaan van terrorisme, inclusief het tegengaan van ISIS en Jabhat al Nusra, voor Turkije een prioriteit is.

Resolute Support

De leden van de CDA-fractie zijn zeer verontrust over de opmars van de Taliban in Afghanistan. Hoe beoordeelt de Minister het offensief van de Taliban in de provincie Kunduz? Klopt het dat zelfs Kunduz-stad dreigt te vallen?
De leden van de CDA-fractie waarschuwden vorig jaar november in het debat over de Nederlandse bijdrage aan «Resolute Support» al voor een «Irak-scenario», waarbij ineenstorting van het land dreigt en de Taliban weer aan de poorten van Kabul staan. Zo'n scenario is niet irreëel. En daar komt de opmars van ISIS in Afghanistan nog bij. Hoe beoordeelt het kabinet de onheilspellende berichtgeving () dat jihadisten in bepaalde provincies openlijk de vlag van ISIS voeren, mensen onthoofden en de autoriteiten verdrijven? Klopt het dat ongeveer 60 procent van de provincie Faryab in handen van ISIS-terroristen is?
Resolute Support gaat uit van een «hub and spoke» model. Een centrale aanwezigheid in Kabul (de «hub») en in vier regio's (de «spokes»). In 2016 gaat de missie over naar een «Kabul-centric» model, waarbij alleen nog op centraal institutioneel niveau wordt geadviseerd en de VS en NAVO hun aanwezigheid steeds verder verkleinen. De NAVO stelt hiermee het bereiken van data centraal. Maar hoe verhouden die zich tot de Afghaanse werkelijkheid. En of doelstellingen behaald worden? Blijft de NAVO doorgaan met terugtrekken, ook al is het niet verantwoord? Hoe verantwoord acht de Minister dit?
Waarom is de NAVO vooral bezig met de planning van de afbouw van Resolute Support en een «Enduring Partnership» na «Resolute Support», in plaats van het maken van plannen om om te gaan met de toenemende dreiging van de Taliban en ISIS?

Antwoord:
Voor het antwoord op deze vraag verwijs ik u naar het antwoord op de soortgelijke vraag van de PvdA fractie. In aanvulling hierop merkt het kabinet nog op dat RSM een trainingsmissie is, en dat de Afghanen zelf verantwoordelijk zijn voor de veiligheid in Afghanistan. RSM als zodanig is dan ook niet direct betrokken bij operaties van de Afghaanse veiligheidsdiensten.
Het kabinet erkent dat de veiligheidssituatie in Faryab onder grote druk staat. Het is op dit moment echter onwaarschijnlijk dat ISIS-terroristen hier goeddeels voor verantwoordelijk zijn.

Inbreng D66-fractie

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennis genomen van de agenda van de bijeenkomst van Ministers van Buitenlandse Zaken van NAVO op 13–14 mei 2015 in Turkije. De genoemde leden hebben nog wel een aantal vragen.

Oostflank

De leden van de D66-fractie constateren dat er sinds de bijeenkomst van de NAVO-Ministers begin december 2014 geen verbetering is gekomen in de relatie met Rusland. De steeds assertievere activiteiten van Russische zijde die het kabinet in de brief opsomt, baren grote zorgen. Op welke manier wordt er nu optimaler gebruik gemaakt van contacten op militair niveau om eventuele incidenten op te helderen en misinterpretatie te voorkomen? Welke openbare handelingen heeft de NAVO uitgevoerd om de assertievere houding van de Russen te counteren? Welke conclusies met betrekking tot Rusland ziet het kabinet graag voortvloeien uit de gesprekken in Antalya?

Antwoord:
De NAR bereikte onlangs consensus over het optimale gebruik van contacten op militair niveau met Rusland, teneinde eventuele incidenten op te helderen en misinterpretatie waar mogelijk te voorkomen. Er is geen aanleiding om deze contacten in bredere zin te hervatten, zoals deze bestonden voor de illegale annexatie van de Krim. Het NAVO-besluit van maart 2014 hierover, staat voor Nederland niet ter discussie. In Antalya zal ik benadrukken dat Rusland de Minsk akkoorden dient uit te voeren en moet bijdragen aan een politieke oplossing voor het conflict in Oost-Oekraïne. Dat betekent ook het stopzetten van militaire steun aan separatisten in Oost-Oekraïne en beëindiging van de illegale annexatie van de Krim. Zolang dat niet het geval is, zal de NAVO de samenwerking met Rusland opgeschort houden en zal Nederland in EU-kader blijven aandringen op voortzetting van de sancties in combinatie met dialoog.

Zuidflank

De leden van de fractie van D66 lezen dat de NAVO-Ministers een bijeenkomst hebben met de Ministers van Buitenlandse Zaken van de zogenoemde Enhanced Opportunities Partners, vertegenwoordigers van de Afrikaanse Unie, de Liga van Arabische Staten en de Gulf Cooperation Council. Zij vragen zich af welke mogelijkheden de Ministers verkennen om de samenwerking met genoemde fora te intensiveren? In het verslag van de NAVO-Raad Ministers van Buitenlandse Zaken op 2 december 2014 (Kamerstuk 28 676, nr. 218) staat dat de achterliggende oorzaken van de conflicten in Syrië en Irak moeten worden aangepakt, machtsvacuüms moeten worden voorkomen en politieke en financiële steun vanuit de regio aan ISIS c.s. moet worden gestopt. De leden van de D66-fractie vragen zich af welke mogelijkheden de Minister hiervoor ziet en welke mogelijkheden in NAVO-verband kunnen worden vervuld? Wat zal de inzet van de Minister zijn op dit onderwerp bij de bovengenoemde bijeenkomst?

Antwoord:
De bijeenkomst met de Enhanced Opportunities Partners en vertegenwoordigers van de Afrikaanse Unie, de Liga van Arabische Staten en de Gulf Cooperation Council zal vooral gelegenheid bieden voor een brede gedachtewisseling over de situatie aan de NAVO zuidflank die voor zowel de bondgenoten als de betrokken organisaties een bedreiging kan vormen. Voor de Nederlandse inzet in Syrië en Irak wordt verwezen naar

de Voortgangsrapportage over de strijd tegen ISIS die uw Kamer op 7 april jl. heeft ontvangen (Kamerstuk 27 925, G). Wat betreft samenwerking in bijvoorbeeld Irak is het voor Nederland van belang dat goed wordt gekeken naar die gebieden waar NAVO van toegevoegde waarde kan zijn, en dat overlap met andere organisaties wordt voorkomen.

Warschau-Top

De leden van de D66-fractie lezen dat in Antalya ook vooruit zal worden gekeken naar de NAVO Top in Warschau in 2016. Er zal worden gesproken over de Very High Readiness Joint Task Force. Nederland vormt, samen met Duitsland en Noorwegen, de interim-VJTF en is beschikbaar voor de rol van «stand down-brigade». Deze leden vragen zich af welke punten de Minister naar voren gaat brengen in de bijeenkomst, met betrekking tot de uitvoering van het Readiness Action Plan (RAP)? Wat zijn de ervaringen van Nederland tot nu toe met de VJTF en ziet de Minister kritiek- en of aandachtspunten waar aan gewerkt moet worden binnen de NAVO en/of interim-VJTF om te komen tot de resultaten die in Warschau moeten worden bereikt?

Antwoord:
Tijdens de bijeenkomst van de NAVO-Ministers van Defensie, eind juni, zal gekeken worden naar de voortgang met betrekking tot het verhogen van de gereedheid van de NAVO-strijdkrachten. Dan zullen ook de door Duitsland, Nederland en Noorwegen opgedane ervaringen met de interim-VJTF worden meegewogen, waarbij dan wel moet worden aangetekend dat de oefening waarin een gedeelte van de VJTF wordt ontplooid slechts enkele dagen voor de ministeriële zal plaatshebben. In april is er al wel een zogenoemde alarmeringsoefening gehouden. Hiermee werd een betekenisvolle stap gezet richting een sneller reactievermogen. De resultaten en ervaringen daarvan worden op dit moment verwerkt binnen SHAPE en het NAVO-hoofdkwartier.
De Ministers van Buitenlandse Zaken zullen wat betreft het Readiness Action Plan onder andere spreken over de verbetering van de «responsiveness». Dat wil zeggen in hoeverre kan snel en toereikend worden gereageerd op een crisis (en) of dreiging en zijn de politieke besluitvormingsprocedures daarvoor optimaal, zodat het juiste besluit ook tijdig kan worden genomen. Aan de militaire kant wordt vooral hard gewerkt aan de gereedheid: zijn de juiste capaciteiten op tijd op de gewenste plaats beschikbaar.
Met nog zestien maanden te gaan tot de NAVO-top in Warschau is het nog te vroeg om nu al eventuele kritiek- of aandachtspunten te formuleren met betrekking tot de uitvoering van het Readiness Action Plan. Vooralsnog ligt de NAVO op schema.